

media ζούμε ένα κυνήγι μαγισσών

Media: ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 1,50-51 **Published at:** 25-02-2023

Author: **Surface:** 1876.89 cm² **Circulation:** 0

Subjects:

Στα social media ζούμε ένα κυνήγι μαγισσών

Ο βραβευμένος συγγραφέας Χρήστος Χωμενίδης για όσα τον θυμώνουν και για όσα ελπίζει. ▶50-51

* «Το #MeToo έθεσε όρια, έκοψε αισχρές ορέξεις, κόντινε ανεξέλεγκτα χέρια», δηλώνει στην «Α» ο Χρήστος Χωμενίδης

Ο διεθνούς φήμης συγγραφέας Χρήστος Χωμενίδης μιλάει στην «Α» την Κυριακή εφ' όλης της ύλης

Η αναγνώριση ήρθε για εσάς ήδη από το πρώτο σας μυθιστόρημα «Το Σοφό Παιδί», ενώ το βιβλίο σας «Νίκη» τιμήθηκε με το Βραβείο Ευρωπαϊκού Μυθιστορήματος. Ποιο είναι το καλύτερο που ακολουθεί μια τέτοια αναγνώριση; Και ποιο είναι το χειρότερο τίμημα της επιτυχίας;

Το «Σοφό Παιδί» ευτύχησε να γνωρίσει πολύ μεγάλη επιτυχία από τις πρώτες κιόλας εβδομάδες που κυκλοφόρησε, την άνοιξη του 1993. Εγώ δεν είχα κλείσει ακόμα τα 27, ήμουν ασκούμενος δικηγόρος, οι συναστροφές μου δεν είχαν σχέση με ό,τι αποκαλούμε «λογοτεχνικό σινάφι». Η ξαφνική δημοσιότητα με ζάλισε. Σύντομα, όμως, ήρθα στα ίσα μου πηγαίνοντας στον στρατό. Τα είκοσι χρόνια που ακολούθησαν, έγγραφα κι εξέδωσα αρκετά μυθιστορήματα με μια ευρεία γκάμα θεμάτων, από το λαϊκό τραγούδι μέχρι την προ-ομηρική αρχαιότητα. Όσο ευνοϊκή και αν ήταν η υποδοχή τους, το έβλεπα στα πρόσωπα των αναγνωστών, των επαγγελματιών ιδίως αναγνωστών, των επαϊόντων της λογοτεχνίας: κανένα τους δεν θεωρούσαν αντάξιο του «Σοφού Παιδιού». Ώσπου το 2014, ήρθε η «Νίκη». Κι ενώ ήμουν σίγουρος ότι, όσο ζω τουλάχιστον, δεν θα κερδίσω κανένα βραβείο, στη «Νίκη» έχουν απονεμηθεί τέσσερα! Με σημαντικότερο το Ευρωπαϊκό Βραβείο Βιβλίου το 2021. Προφανώς, αυτό με χαροποιεί. Πόσω μάλλον που η διεθνής πορεία της «Νίκης» συνεχίζεται. Τον Ιούνιο του 2023 θα κυκλοφορήσει στην Αμερική - όχι σε κάποια αριθμητικά περιορισμένη έκδοση ενός εξειδικευμένου πανεπιστημιακού οίκου αλλά στην ελεύθερη αγορά, στα βιβλιοπωλεία. Θα απευθυνθεί στο ευρύτατο αγγλόφωνο κοινό. Γνωρίζω πόσο δύσκολο είναι για ένα ελληνικό μυθιστόρημα να κάνει επιτυχία σε μια χώρα όπου τα μεταφρασμένα βιβλία αποτελούν το 2% μόλις των εκδόσεων. Ελπίζω, παρ' όλα αυτά. Ό,τι είπα στις Βρυξέλλες, όταν μου απονεμήθηκε το Ευρωπαϊκό Βραβείο, το πιστεύω απόλυτα. Η Ελλάδα μπορεί μέσω της τέχνης της να ξανασυστηθεί στον κόσμο...

«Τα τηλεοπτικά δικαστήρια υποσκάπτουν τη Δημοκρατία»

Συνέντευξη στον Γιώργο Βαϊλάκη

Είναι από τους πλέον σημαντικούς σύγχρονους Έλληνες λογοτέχνες. Ήδη με το πρώτο του μυθιστόρημα, «Το Σοφό Παιδί», έδειξε ότι διέθετε περίσσιο ταλέντο, αλλά και μια θαυμαστή συγγραφική ωριμότητα για την τότε ηλικία του. Πρόσφατα, το βιβλίο του «Νίκη» γνώρισε μια εντυπωσιακή, διεθνή

τιμητική αναγνώριση, ενώ τα μυθιστορήματά του έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Εδώ, σε μια συνέντευξη εφ' όλης της ύλης, μιλάει για όσα καλά και άσχημα ακολουθούν την επιτυχία, για τις τηλεοπτικές και διαδικτυακές δίκες, για το κίνημα #MeToo, για την αγωνία της έμπνευσης και για τον αιώνα μας «που θα αποδειχθεί πιο επαναστατικός, ίσως και πιο φρικτός, από τον προηγούμενο»...

Στο τελευταίο σας μυθιστόρημα «Ο Τζίμης στην Κυψέλη», ο μεσήλικας πρωταγωνιστής σας γίνεται αποδιοπομπαίος τράγος στο διαδίκτυο, έπειτα από μια ανυπόστατη κατηγορία που αναπαράγεται ιλιγγιωδώς και του καταστρέφει τη ζωή. Ζούμε ένα νέο κυνήγι μαγισσών στην εποχή του διαδικτύου και των social media;

Ζούμε την πρώτη φάση της πλήρους διαδραστικότητας στην ενημέρωση, στον δημόσιο λόγο. Πριν από το διαδίκτυο, πριν από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, άποψη με ευρύτερη απήχηση εξέ-

φεραν μόνο οι επαγγελματίες, οι δημοσιογράφοι, οι δημοσιολόγοι, άντε και οι συγγραφείς. Πλέον, ο καθένας μπορεί από το πλκτρολόγιό του, με ψευδώνυμο συχνά, να κρίνει και να επηρεάζει τη συλλογική αντίληψη για πρόσωπα και πράγματα. Ο εκδημοκρατισμός είναι κατ' αρχάς καλοδεχούμενος. Στην πράξη, ωστόσο, παρατηρούμε καθημερινά φαινόμενα τρομερής τοξικότητας. Στοχοποιήσεις, λιθοβολισμούς, δολοφονίες χαρακτήρων. Αρκεί ένα ολισθημά σου -ή ακόμα και μια παρεξήγηση- για να μπει στο στόχαστρο. Για να σε διαλύσουν προσωπικά και επαγγελματικά, χωρίς να έχουν κατά κανόνα την παραμικρή διάθεση να ακούσουν την «απολογία» σου. Αυτό συμβαίνει στον ήρωά μου, Τζιμη Παπιδάκη, έναν πολύ καλό άνθρωπο που δεν αντιλαμβάνεται το savoir vivre της καινούργιας εποχής.

Από την άλλη, από το διαδίκτυο γεννήθηκε και το κίνημα του #MeToo μέσα από το οποίο γυναίκες-θύματα βρήκαν το θάρρος να μιλήσουν για τους θύτες τους. Στην πράξη, όμως, φαίνεται ότι μια κατηγορία είναι αρκετή για να θεωρηθεί κάποιος ένοχος μέχρι αποδείξεως του εναντίου. Διακυβεύεται, κατά κάποιον τρόπο, το τεκμήριο της αθωότητας;

Το #MeToo δικαίωσε, έστω αναδρομικά, πολλούς που κακοποιήθηκαν -ή απλώς καταναλώθηκαν- από εκείνους που είχαν επάνω τους εξουσία. Έθεσε όρια, έκοψε αισχύρες ορέξεις, κόντυνε ανεξέλεγκτα χέρια.

Όπως -αλίμονο!- κάθε ευγενής πρωτοβουλία, έτσι και το #MeToo εργαλειοποιήθηκε από κάποιους, που αποσκοπούσαν στο να σπλώσουν ή να εκβιάσουν. Δεν διαθέτω τα απαραίτητα για να αποφανθώ σε τι ποσοστό οι καταγγελίες είναι δίκαιες και σε τι ποσοστό συκοφαντικές. Για ένα πράγμα είμαι βέβαιος: η Δικαιοσύνη απονέμεται και πρέπει να απονέμεται από τη δικαστήρια. Οι τηλεοπτικές και οι διαδικτυακές δίκες πέραν του απάνθρωπου χαρακτήρα τους, υποσκάπτουν τη Δημοκρατία.

Πώς άρχισε για εσάς η λογοτεχνική περιπέτεια; Τι σας καθόρισε ως συγγραφέα;

Το πρώτο μυθιστόρημά μου διάβασα στη ζωή μου ήταν «Η Μυστηριώδης Νήσος» του Ιουλιού Βερν. Μου το είχε κάνει δώρο ο παππούς μου όταν πήγαινα στην πρώτη Δημοτικού -έμαθα ανάγνωση εν μέρει για να το ξεκοκαλίσω. Θαμπώθηκα! Μαγεύτηκα!

Συνειδητοποίησα ότι ο κάθε τόμος που έχουμε στη βιβλιοθήκη μας είναι ένας δυναμει συγκλονιστικός κόσμος. Ένα παράλληλο σύμπαν, όπου εκτυλίσσονται τα πιο απροσδόκτα, τα πιο θαυμάσια αλλά και τα πιο ποταπά... Επόμενο δεν ήταν να μου γεννηθεί η λαχτάρα να πλάσω και εγώ τέτοιους κόσμους;

Η λογοτεχνία για έναν συγγραφέα είναι διεξοδική ή πηγή βασάνων; Μια μορφή απελευθέρωσης από την καθημερινότητα ή υποδούλωση στο ίδιο το έργο;

Η λογοτεχνία είναι τρόπος να ζεις. Ζω γράφοντας και γράφω ζώντας. Όταν έχω

Ο συγγραφέας είναι μετρονόμος της ανθρώπινης κατάστασης. Καταγράφει ρυθμούς, δονήσεις, υπόγειους κραδασμούς που εξελίσσονται σε ανατροπές

* Το τελευταίο μυθιστόρημα του Χρήστου Χωμενίδη, «Ο Τζιμης στην Κυψέλη»

κάποιο μυθιστόρημα στα σκαριά -δηλαδή σχεδόν πάντοτε- το σκέφτομαι μέρα νύχτα. Με υποδουλώνει; Όχι... Απελευθερώνει τη φαντασία μου και συνάμα την πειθαρχεί. Με βάζει σε διαρκή πόλεμο και έρωτα με τις λέξεις. Μου προσφέρει την απόλαυση να προχωρώ φράση τη φράση, σελίδα τη σελίδα. Και ένα θηριώδες πείσμα με πιάνει όταν τα βρίσκω δύσκολα, μπλοκάρω, νιώθω την ανάγκη να αλλάξω οπτική γωνία ώστε να συνεχίσω. Βρίσκω τη λογοτεχνία εν τω γίγνεσθαι ή, τι πιο συναρπαστικό. Εάν με απελευθερώνει από την καθημερινότητα; Μα η καθημερινότητα είναι η έμπνευσή μου. Η πηγή μου. Άμα δεν συγχρωτίζεσαι με ανθρώπους, εάν δεν τους βλέπεις, δεν τους ακούς, δεν τους μυρίζεις, τι θα γράφεις; Ό,τι παρατηρείς κοιτάζοντας τον αφαλό σου;

Εσείς τι επιδιώκετε ως συγγραφέας; Ποια είναι τελικά η σημασία της μυθολογίας ως Τέχνης;

Στην ευτυχέστερη εκδοχή του, ο συγγραφέας είναι μετρονόμος της ανθρώπινης κατάστασης. Καταγράφει ρυθμούς, δονήσεις, υπόγειους κραδασμούς που εξελίσσονται σε ανατροπές. Οι συγγραφείς -οι καλλιτέχνες γενικά- τετρα- φωτίζουν την πραγματικότητα από αναπάντεχες οπτικές γωνίες. Τns

δίνουν καινούργιο νόημα.

Η λογοτεχνία ενέχει κινδύνους; Τι διακινδυνεύετε γράφοντας;

Με προκαλείτε τώρα να κομπάσω, να «φλεξάρω» που λένε και οι πιστρικάδες; Να παραστήσω έναν τύπο που ζει στην κόψη, έναν καταραμένο που παλεύει με τους εφιάλτες του, με τα φαντάσματά του, εάν μη τι άλλο; Δεν πρόκειται να μπω κάθε μου βιβλίο να είναι διαφορετικό, πιο αναπάντεχο, πιο διεισδυτικό από τα προηγούμενα.

Υπάρχουν συγγραφικές εμμονές πίσω από το έργο σας, θέματα όπου επανέρχεται, γρίφοι που προσπαθείτε, γράφοντας, να επιλύσετε;

Τώρα, στο βάθος, στα περισσότερα από τα βιβλία μου να υπάρχει το μοτίβο της ενθλιψωσης. Πώς ένας άνθρωπος, γυναίκα ή άντρας, μέσα από περιπέτειες και ανατροπές, βρίσκει ή εφευρίσκει τον εαυτό του. Πώς χειραφετείται, βγαίνει από την πεπαιτημένη, πλάθει τις δικές του ιστορίες. Η Νίκη, ο Μενέλαος στον «Βασίλιά Της» και βέβαια το «Σοφό Παιδί» είναι τέτοιοι ήρωες.

Ποιο βιβλίο σας γράφτηκε με τον πιο αλλόκοτο τρόπο;

Δεν έχει γραφτεί ακόμα. Εάν αισθανθώ το τέλος μου κοντά, άμα πεθάνω όχι αιφνίδια -όπως θα ευχόμουν- αλλά έπειτα από μια μακρόχρονη ασθένεια, σκοπεύω όχι να γράψω αλλά να υπαγορεύσω την αυτοβιογραφία μου. Θα διαλέξω τα πιο ευχόκω όια, τον πιο γοητευτικό ακροατή και θα του διηγηθώ ό,τι θυμάμαι από τις τρεις... πατρίδες στις οποίες έζησα. Την «Ψωροκόστανα» που πρόφτασα παιδάκι, τον «Παράδεισο της Αστακομακαρονάδας» τον οποίον το αποδεικνύω στο μυθιστόρημά μου «Υπερσυντέλικος» -ελαρχής υποπευδόμεν, τη «Χώρα της Χρεοκοπίας και των Μνημονίων». Ίσως δε και μια τέταρτη πατρίδα, η οποία τώρα διαμορφώνεται. Οι ενθυμήσεις μου θα έχουν τίτλο «Μια Ελληνική Νεότητα».

Υπάρχει κάποια ιστορία, ακόμα και ανεκδοτολογικού τύπου από το ξεκίνημά σας που θα θέλατε να μοιραστείτε μαζί μας;

Δεν θα ξεχάσω τη γιαγιά μου, Λώρα Γληνού: Όταν της ανακοίνωσα, στα 16 μου, ότι σκοπεύω να γίνω συγγραφέας αντί να ενθουσιαστεί ή να φριξεί, χαμογέλασε μειλίχια σαν να άκουγε το πιο αναμενόμενο πράγμα του κόσμου. «Να γίνεις», μου είπε και προχώρησε σε άλλο θέμα. Εκείνη η φυσικότητα της μου έδωσε αυτοπεποίθηση.

Τι σας αγχώνει περισσότερο στη διαδικασία της συγγραφής ενός βιβλίου; Αλλά και ποια είναι η μεγαλύτερη δυσκολία για έναν συγγραφέα;

Εάν μάθει ο συγγραφέας να σβήνει, να πετάει εν ψυχρώ στα σκουπίδια ό,τι έχει αραδιάσει στην οθόνη του υπολογιστή και δεν τον ικανοποιεί, δεν έχει τίποτα να φοβηθεί.

Τι ιδιαίτερο έχει εκείνη η ιδιαίτερη στιγμή που αποφασίζετε ότι αρχίζετε τη σύνθεση μιας ιστορίας; Πώς αντιλαμβάνεστε την έμπνευση;

Η αρχική έμπνευση μοιάζει με τη σύλληψη ενός παιδιού. Νιώθεις πως κάτι αλλιώτικο σου συμβαίνει, μα δεν τολμάς να το πιστέψεις. Βαθμιαία τα συμπτώματα πληθθαίνουν, η καθημερινότητα αλλάζει. Συνειδητοποιείς πως είσαι έγκυος. Και ολόψυχα ελπίζεις να μην αποδειχθεί ανεμογόκστρι.

Ποια είναι η αγωνία σας για την ελληνική κοινωνία; Ποιο, επίσης, θεωρείτε ότι είναι το μεγαλύτερο πρόβλημά της, σε αυτή τη συγκυρία; Υπάρχουν περιθώρια για εμπράγματα αισιοδοξία;

Το βρίσκω σχεδόν αστειό να εμμένουμε στην ελληνική ιδιαιτερότητα, πολλώ δε μάλλον που δεν την έχουμε αποδείξει και υπερεπίσει. Τα προβλήματα είναι παγκόσμια. Η κλιματική αλλαγή. Η τεχνολογική επανάσταση, η αναμέτρηση του Homo sapiens με την τεχνητή νοημοσύνη. Η βιοηθική. Η συσσώρευση και η αναδιανομή του πλούτου. Το κунήγι της ευτυχίας, του υπαρξιακού νοήματος με καινούργιους όρους, σε εντελώς καινούργιο περιβάλλον...